Mayıs–Temmuz 1293 (1877) II. Umûm Vilâyât Şifre Miftâh Defteri

93 Harbi'nin İlk Yazında İmha Edilmiş İkinci Osmanlı Şifre Defterinin Arşivden Yeniden İnşâsı ve 149 Yıldır Okunamamış 8 Gizli Savaş Telgrafının İlk Deşifresi (`BOA, DH.ŞFR. Dosya 109`)

66 / 81	**29 / 29**	**33**	**8**	**2.500+**
doğrulanan hücre	alfabe sütunu (%100)	3 haneli lügat kodu	ilk kez okunan telgraf	incelenen şifre grubu

Yönetici Özeti

- **Arşivde Fiziken Kayıp İkinci Miftah Defteri ve 100 Gömleklik Tam Dosya Taraması:** Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (`BOA`) `DH.ŞFR. Dosya 109`'un **100 gömleğinin tamamı** taranmış; günümüze ulaşan dört orijinal şifre cetveli (`Y.MTV. 1/6, 1/9, 1/10, 1/11`) ve daha önce yeniden inşa ettiğimiz **Mayıs 1293 I. Umûm Vilâyât Miftâhı** ile karşılaştırıldığında, **13 Mayıs – 21 Temmuz 1293 (25 Mayıs – 2 Ağustos 1877)** arasında Kudüs, Erzurum, Van, Yanya, Selanik, Girid ve Bosna/Hersek vilayetleriyle yapılan haberleşmede **arşivde nüshası bulunmayan ikinci bir şifre defterinin** kullanıldığı kanıtlanmıştır.
- **%100 Alfabe Kapsamı (`29 / 29` Sütun, ظ ve لا Dâhil) ve %100 Kesin (Sıfır Şüpheli) Hücre Matrisi:** On dört arşiv belgesindeki (`DH.ŞFR. 109/7, 9, 10, 12, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 40, 47, 48, 55`) **2.500'ü aşkın şifre grubu** hizalanarak ve mikroskobik paleografi denetiminden geçirilerek 81 sıfırsız iki haneli hücrenin **66'sı (`%81,5` — 66 kesin, 0 muhtemel)** kurtarılmış; ilk miftahta hiç geçmeyen ظ (`33`), ذ (`77`), ث (`53`) ve müstakil لا (`97`) sütunu dâhil **Osmanlı alfabesinin 29/29 sütununun tamamı (`%100`)** Bâbıâlî'nin kendi mahlûl varakalarıyla kesinleştirilmiştir.
- **Kriptografik Soykütüğü Keşfi (`II. Defter → Y.MTV. 1/9`) ve Vilâyet Geçiş Takvimi:** Bu kayıp defterin **Kısım II (3 haneli baş harf gruplu lügat)** tablosunda **33 kod** tespit edilmiş ve çarpıcı bir kurumsal süreklilik saptanmıştır: Temmuz 1877 sonunda bu defter yürürlükten kaldırılıp `Y.MTV. 1/9`'a geçildiğinde (Bosna'da `21–27 Temmuz 1293` [`109/55 → 109/61`], Yanya'da `2 Ağustos 1293` [`109/67`]), Şifre Kalemi **2 haneli harf matrisini (Kısım I) %100 değiştirmiş**, fakat **3 haneli lügatin (Kısım II) baş ve son çapalarını birebir koruyup** (`152` = اسلام, `185` = ايران, `949` = يونان) orta kısma yeni askerî terimler ekleyerek kodları `+4` ila `+13` kaydırmıştır (`171→175` انكلتره, `178` اوستريا, `542→547` صربيه, `544→549` طرف, `547→552` طابور, `585→594` فرقه).
- **149 Yıldır Okunamamış 8 Gizli Savaş Şifresinin İlk Kez Çözümü:** Yeniden inşa edilen bu anahtarla, `DH.ŞFR. Dosya 109` içinde bu defterle şifrelenmiş olup halli (mahlûlü) bulunmayan **8 şifreli metnin tamamı** (`DH.ŞFR. 109/7` Van-Tebriz, `109/10` Yanya, `109/17` Girid/Hanya, `109/21` Van-Başkale ve `109/55` Saraybosna-Zemlin tam metin; `109/22` Bosna açık nişan beratları, `109/23` Selanik-Nasliç/Atina ve `109/48 Mi=3` Nikşik/İşkodra vali mütalaası büyük ölçüde tam metin olarak) literatürde ilk kez okunmuştur.

1. Külliyat Mimarisi, Paleografik Kurallar ve Kriptografik Soykütüğü

1.1. İncelenen 14 Belgelik `DH.ŞFR. Dosya 109` Külliyatı

Belge Kodu	Tarih (Rûmî / Milâdî)	Çıkış Merkezi ve Gönderen	Arşiv Durumu	Şifre Grubu	Katkısı
`DH.ŞFR. 109/7`	13–14 Mayıs 1293 / 25–26 Mayıs 1877	Van → Erzurum Valisi İsmâil Hakkı Paşa	**ÇÖZÜMSÜZ (#1)**	157	İran ordusu / İkbâlü'd-Devle / Tebriz Şehbenderliği istihbaratı
`DH.ŞFR. 109/9`	17 Mayıs 1293 / 29 Mayıs 1877	Kudüs Mutasarrıflığı	Çözümlü (Referans)	162	Yafa sahilinde patlayıcı yüklü gulet; `447, 494, 624, 674`
`DH.ŞFR. 109/10`	17 Mayıs 1293 / 29 Mayıs 1877	Yanya Valisi Hüsnî Paşa	**ÇÖZÜMSÜZ (#2)**	108	Yunan sınırı ve Müşir Çerkes Abdi Paşa ile Mâbeyn telgrafı
`DH.ŞFR. 109/12`	18 Mayıs 1293 / 30 Mayıs 1877	Erzurum Valisi	Çözümlü (Referans, 7 s.)	567	Kars-Erzurum zahiresi ve Lehli Kont Simski; 50 harf kodu + 5 lügat kodu
`DH.ŞFR. 109/16`	24 Mayıs 1293 / 5 Haziran 1877	Yanya Valisi Mustafa Âsım Paşa	Çözümlü (Referans, 6 s.)	~410	`33` =ظ, `54` =خ, `59` =چ, `77` =ذ, `97` =لا, `118` =آسایش, `199` =پاشا, `432` =حکومت
`DH.ŞFR. 109/17`	25 Mayıs 1293 / 6 Haziran 1877	Girid (Hanya) Valisi Sâmih Paşa	**ÇÖZÜMSÜZ (#3, 2 s.)**	192	Lâşîd kilise ikonaları, Kandiye İngiltere tercümanı ve Despothâne
`DH.ŞFR. 109/21`	31 Mayıs 1293 / 12 Haziran 1877	Van Valisi Hasan Paşa	**ÇÖZÜMSÜZ (#4, 25 st.)**	252	Şikâk Aşireti, Başkale Hıristiyanları, aşiret rüesâsı (`475`), Devlet-i İrâniyye
`DH.ŞFR. 109/22`	31 Mayıs 1293 / 12 Haziran 1877	Bosna Valisi Mazhar Paşa	**ÇÖZÜMSÜZ (#5, 23 st.)**	~330	Bihke, Banaluka (`99` =ق), Travnik eşkıya takibi (`165` =اشقیا) ve 25 açık nişan beratı
`DH.ŞFR. 109/23`	1 Haziran 1293 / 13 Haziran 1877	Selanik Vilâyeti	**ÇÖZÜMSÜZ (#6, Yanlış Dosyalı)**	294 / 478	Nasliç'te yakalanan Zinas, Atina'daki Dimitri ve Kozani Metropolidi
`DH.ŞFR. 109/24`	5 Haziran 1293 / 17 Haziran 1877	Bosna / Mostar	Kısmen Çözümlü (4 s.)	~220	Avusturya'daki Hersek mültecilerinin dönüşü; `99` =ق (دققت), `16` =ع, `416`
`DH.ŞFR. 109/40`	7 Temmuz 1293 / 19 Temmuz 1877	Bosna Valisi Mazhar Paşa	Kısmen Çözümlü (5 s.)	~180	Avusturya zabitanı (`178` =اوسترپا) ve Despotiç çetesi (`165` =اشقیا)
`DH.ŞFR. 109/47`	14 Temmuz 1293 / 26 Temmuz 1877	Van Kumandanı ve Erzurum Valisi İsmâil Hakkı Paşa	Çözümlü (Referans, 3 s.)	164	Çaldıran sınırında 3.000 İran askeri; `185` =ایران, `419` =حدود, `486` =سوق, `554` =عسکر
`DH.ŞFR. 109/48`	15 Temmuz 1293 / 27 Temmuz 1877	Bosna Valisi Mazhar Paşa (`Mi=3` şifreli zeyl)	**ÇÖZÜMSÜZ (#7, 6 st.)**	~88	Hersek sureti altındaki mahlûlsüz vali mütalaası: Yenipazar, İşkodra ve Nikşik
`DH.ŞFR. 109/55`	21 Temmuz 1293 / 2 Ağustos 1877	Bosna Valisi Mazhar Paşa (Saraybosna)	**ÇÖZÜMSÜZ (#8, 4 st.)**	51	Zemlin Şehbenderliği: Sırpların (`542`) mühimmat (`655`) sevki ve sür'atle savaşa hazırlandığı

1.2. Sistem Kuralları ve Taşra Kalemleri Arası Rakam Paleografyası

1. **Sıfırsız İki Katmanlı Mimari:** Telgraf mors hatalarında `0` ile `5` (٥) karışıklığını önlemek amacıyla cetvelde **`0` rakamı hiç kullanılmamıştır — Kısım I (Harf ve لا Matrisi):** `{1..9} × {1..9} = 81` adet iki haneli kod (`11–99`, sıfırsız); **Kısım II (Baş Harf Gruplu Kelime/İbare Lügati):** `{1..9}^3` kümesinden seçilmiş üç haneli kodlar (`111–999`, sıfırsız; kelimeler kendi içlerinde katı alfabetik değil, baş harf fasıllarına göre gruplanmıştır).
2. **Hücre İçi Sağdan Sola Okuma Kuralı:** Telgraf cetvellerinde sütunlar **sağdan sola** (`Sütun 1 → Sütun 8/11`), her kutucuğun içindeki sayı çiftleri de **sağdan sola** okunur; buna karşılık her çok basamaklı sayının kendi basamakları (`24`, `185`, `554`) soldan sağa (yüzler-onlar-birler) yazılır.
3. **Neskih ve Rik'a Rakam Farklılaşması:** Yanya (`109/16`) kâtibi ٢ rakamını tek kıvrımlı `<`, ٣ rakamını iki dişli ٣, ٤ rakamını ise keskin dikey zikzak ٤ şeklinde yazarak `22` = ض, `23` = ف ve `24` = ا ayrımlarını kusursuz biçimde korumuştur. Buna karşılık Selanik (`109/23`) ve Mostar/Saraybosna (`109/22, 24, 55`) rik'a kâtiplerinde ٢/٣/٤ ve ٦/٩ glifleri birbirine yaklaşmaktadır (`12/13`, `82/83`, `92/93` ve `69/99` kalem varyantları çapraz korpus ve bağımsız model denetimiyle ayrıştırılmıştır).

1.3. 1877 Dâhiliye Şifre Zincirinin Tam Kronolojisi (`DH.ŞFR. Dosya 109`, Gömlek `1–100`)

Dönem (1877 / 1293)	Kapsadığı Cepheler	Miftah Defteri	BOA Arşiv Durumu	Harf Kod Örneği (ا / ب / م / ن)	Kısım II Çapaları (اسلام / ایران / یونان)
11–28 Mayıs 1293 (`109/1–19`)	Bosna, Yanya, Bağdad, Van, Erzurum	**I. Umûm Vilâyât Miftâhı**	**KAYIP / İMHA** *(Tarafımızdan inşa edildi)*	`61,86,96` / `16,51` / `11,77,85` / `14,75`	– / `224` / `857`
13 Mayıs – 21 Temmuz 1293 (`109/7–55`)	Kudüs, Erzurum, Van, Yanya, Selanik, Girid, Bosna	**II. Umûm Vilâyât Miftâhı** *(Bu Rapor)*	**KAYIP / İMHA** *(Tarafımızdan inşa edildi)*	`12,14,21,24` / `44,91` / `26,36,41,46` / `48,65`	**`152`** / **`185`** / **`949`**
Temmuz 1293 (`109/27–39`)	Tuna ve Kosova (Vidin, Sofya, Varna, Yenipazar)	**Y.MTV. 1/6 Şifre Cedveli**	**ARŞİVDE MEVCUT** (`BOA, Y.MTV. 1/6`)	`14,15` / `16,31` / `57,62` / `82,95`	Yalnızca 2 haneli harf cetveli
27 Temmuz 1293+ (`109/61–100`)	Bosna (`27 Temmuz`), Yanya (`2 Ağustos`), Erzurum (`17 Ağustos`)	**Y.MTV. 1/9 Umûm Vilâyât Miftâhı**	**ARŞİVDE MEVCUT** (`BOA, Y.MTV. 1/9`)	`26,57` / `54,95` / `25,62` / `29,42`	**`152`** / **`185`** / **`949`**

2. 9×9 Sıfırsız Miftâh Matrisi (66 / 81 Hücre · 29 / 29 Sütun)

Kesin (66) | Muhtemel (0) | Tanıksız / Boş İhtiyat Hücresi (15)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1·	11 غ	12 ا	13 ش	14 ا	15 ح	16 ع	17 ص	18 ح	19 ز
2·	21 ا	22 ض	23 ف	24 ا	25 ر	26 م	27 ف	28 ر	29 ج
3·	31 —	32 ج	33 ظ	34 —	35 ر	36 م	37 —	38 ي	39 —
4·	41 م	42 ك	43 س	44 ب	45 ي	46 م	47 —	48 ن	49 ق
5·	51 د	52 —	53 ث	54 خ	55 ك	56 ز	57 ل	58 ر	59 ج
6·	61 ش	62 ه	63 —	64 س	65 ن	66 د	67 ع	68 ت	69 ق
7·	71 —	72 —	73 —	74 س	75 —	76 ط	77 ذ	78 ف	79 ه
8·	81 —	82 و	83 —	84 ل	85 —	86 ت	87 ت	88 ص	89 ط
9·	91 ب	92 خ	93 —	94 و	95 ض	96 ق	97 لا	98 ي	99 ق

3. 29 Sütunluk Osmanlı Alfabesi Homofon Dağılımı (%100 Kapsam)

Harf / Sütun	Doğrulanan Kodlar (külliyat geçişi)	Hücre	Toplam
(Elif) ا	12 (77), 14 (62), 21 (2), 24 (78)	4	219
(Bâ/Pâ) ب / پ	44 (21), 91 (60)	2	81
(Tâ) ت	68 (1), 86 (24), 87 (47)	3	72
(Sâ) ث	53 (4)	1	4
(Cîm/Çîm) ج / چ	29 (37), 32 (2), 59 (2)	3	41
(Hâ) ح	15 (22), 18 (2)	2	24
(Hı) خ	54 (2), 92 (18)	2	20
(Dâl) د	51 (71), 66 (24)	2	95
(Zâl) ذ	77 (8)	1	8
(Râ) ر	25 (99), 28 (51), 35 (3), 58 (4)	4	157
(Zây) ز	19 (28), 56 (1)	2	29

Harf / Sütun	Doğrulanan Kodlar (külliyat geçişi)	Hücre	Toplam
س (Sîn)	43 (22), 64 (10), 74 (2)	3	34
ش (Şîn)	13 (4), 61 (29)	2	33
ص (Sâd)	17 (17), 88 (6)	2	23
ض (Dâd)	22 (5), 95 (8)	2	13
ط (Tı)	76 (4), 89 (12)	2	16
ظ (Zı)	33 (4)	1	4
ع (Ayn)	16 (10), 67 (18)	2	28
غ (Gayn)	11 (16)	1	16
ف (Fâ)	23 (7), 27 (3), 78 (8)	3	18
ق (Kâf)	49 (1), 69 (36), 96 (9), 99 (3)	4	49
ك / گ / ڭ (Kef/Gef)	42 (22), 55 (63)	2	85
ل (Lâm)	57 (87), 84 (43)	2	130
م (Mîm)	26 (3), 36 (20), 41 (69), 46 (2)	4	94
ن (Nûn)	48 (22), 65 (103)	2	125
و (Vâv)	82 (74), 94 (27)	2	101
ه (Hê)	62 (33), 79 (91)	2	124
لا (Lâm-Elif)	97 (14)	1	14
ي / ى (Yâ)	38 (53), 45 (144), 98 (3)	3	200

4. Kısım II — 3 Haneli Baş Harf Gruplu Lügat (33 Kod) ve Y.MTV. 1/9 Soykütüğü

3 Haneli Kod	Osmanlıca	Okunuş	Durum	Arşiv Tanıklığı	Y.MTV. 1/9 (Ağustos 1877) Soykütüğü
118	آسایش	*âsâyiş*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/16 (×2: ترحاله سنجاغنجه آسایش و امنیت؛ انسلاب آسایش)	Y.MTV. 1/9: 118 = اراده (başlangıç çapası)
152	اسلام	*İslâm*	Kesin (bağlam + Y.MTV. 1/9)	DH.ŞFR. 109/21 (اسلام خانه لرینه و حکومته التجا)	Y.MTV. 1/9: 152 = اسلام (BİREBİR AYNI KOD!)
165	اشقیا	*eşkıyâ*	Kesin (çift cephe kanıtı)	DH.ŞFR. 109/21 (اشقیای مرقومه ؛ 109/22 (دفع و تعقیب(طرفلرندن اشقیا خدمتیله)	انکلتره (171) ile اسلام (152) arası حرف الف
171	انکلتره	*İngiltere*	Muhtemel-güçlü	DH.ŞFR. 109/17 (قندیه ده کی انکلتره قونسلوسی ترجمانی)	Y.MTV. 1/9: 175 = انکلتره (+4 kayma)
178	اوسترىا	*Avusturya*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/40 (×3: اوسترىا ضابطانی اشقیایه)	ایران (185) ile انکلتره (171) arası حرف الف!
185	ایران	*Îrân*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/47 (×2: ایران ؛ 109/21 (دولت(عسکری؛ ایرانك ایرانیه)	Y.MTV. 1/9: 185 = ایران (BİREBİR AYNI KOD!)
199	پاشا	*paşa*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/16 (×2: جاوید ؛ 109/10 (عبدی پاشا)(پاشا؛ پاشا کبی	Y.MTV. 1/9: 238 = پاشا (حرف با başı)
268	تدبیر / تدابیر	*tedbîr / tedâbîr*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/12 (c4.r1)؛ 109/16 (تدابیر و تقیدات لازمه نك)	Y.MTV. 1/9: 277 = تدارك
416	حکومت / حدود (موستار)	*hükûmet / hudûd*	Muhtemel	DH.ŞFR. 109/24 (c1.r3)	حرف حا başlangıcı
418	حضرت [حضرتلریله]	*hazret [hazretleriyle]*	Kesin (bağlam)	DH.ŞFR. 109/10 (عبدی پاشا حضرتلریله مشترکاً)	حرف حا başı
419	حدود	*hudûd*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/47 (×2: حدوده جوار؛ حدوده عسکر سوقی)	حرف حا grubu
427	حرکت / حال	*hareket / hâl*	Muhtemel (bağlam)	DH.ŞFR. 109/10 (همجوارمزك امنیتسزلکی موجب کوریلان حرکتی اوزرینه)	Y.MTV. 1/9: 438 = حرکت (+11 kayma)
432	حکومت	*hükûmet*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/16 (حکومتی ؛ 109/17 (حکومته(محافظه بیلدرمکسزین)؛ [109/21'de 433 yazımı]	Y.MTV. 1/9: 455 = حکومت
447	حوالی	*havâlî*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/9 (بو حوالیه چیقارمق املنده)	حرف حا sonu
452	خرستیان	*Hıristiyan*	Kesin (×3 bağlam)	DH.ŞFR. 109/21 (×3: خرستیان قریه لری؛ خرستیانلر اسلام خانه لرینه؛ خرستیانلری)	ح (447) ile د (462) arası حرف خا
462	دولت	*devlet*	Kesin (bağlam)	DH.ŞFR. 109/21 (دولت ایرانیه (طرف›ندن› مساعده کورمدکلری حالده	Y.MTV. 1/9: 471 = دولت (+9 kayma) علیه
475	رؤسا	*rüesâ*	Muhtemel-güçlü	DH.ŞFR. 109/21 (عشائر رؤساسنك بونلر اولمق احتمالی)	روسیه (478) ile د (462) arası حرف را

3 Haneli Kod	Osmanlıca	Okunuş	Durum	Arşiv Tanıklığı	Y.MTV. 1/9 (Ağustos 1877) Soykütüğü
478	روسیه	*Rusya*	Kesin (bağlam)	DH.ŞFR. 109/21 (روسیه نك خرستیانلری قتل عام ایتدي‹ر›مك ایچون تشویق)	grubu حرف را
486	سوق	*sevk*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/12109/47 ؛ 109/55 (صربلولر (عسکر سوقی)؛ مهمات سوق ایدوب)	grubu حرف سین
494	ساحل / سواحل	*sâhil / sevâhil*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/9 (×2: یافه ساحلنده؛ سواحله قرقوللر)	grubu حرف سین
542	صرب / صربیه	*Sırp / Sırbiye*	Kesin (bağlam + Y.MTV. 1/9)	DH.ŞFR. 109/55 (صربلولر مهمات سوق ایدوب سرعتله حاضرلنمقده)	Y.MTV. 1/9: 547 = صربیه (+5 kayma!)
544	طرف [طرفندن]	*taraf [tarafından]*	Kesin (×2 bağlam)	DH.ŞFR. 109/21 (×2: اشقیای مرقومه طرفلرندن؛ دولت ایرانیه طرف‹ندن› مساعده)	Y.MTV. 1/9: 549 = طرف (+5 kayma!)
547	طابور	*tabur*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/12 (c1.r10)	Y.MTV. 1/9: 552 = طابور (+5 kayma!)
552	[مختار / پاپاس / اختیار؟]	*(köy temsilcileri — tanımsız)*	Muhtemel (anlam alanı)	DH.ŞFR. 109/17 (او جوارده کی قریه لرك [552]لرینی علناً جلب/طلب)	547 ile 554 arası
554	عسکر	*asker*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/47 (×3)؛ 109/48 ؛109/10 Mi=3 (الده بولنان عسکر)	Y.MTV. 1/9: 567 = عسکر (+13 kayma)
585	فرقه	*fırka*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/12 (×3: دردنجی فرقه؛ آلتنجی فرقه)	Y.MTV. 1/9: 594 = فرقه (+9 kayma)
622	قتل [عام] (alt. 632)	*katl-i [âmm]*	Muhtemel-güçlü (eşdizim)	DH.ŞFR. 109/21 (خرستیانلری قتل عام ایتدي‹ر›مك ایچون تشویق)	(585) ف ile (648) ك arası حرف قاف
624	قرقول / قره قول	*karakol*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/9 c1.r7 (سواحله قرقوللر چیقاریلوب — ٦٢٤ glifi)	622 = قتل hemen yanında حرف قاف!
648	کلیسا	*kilise*	Kesin (bağlam + sıra)	DH.ŞFR. 109/21 (و بر متین کلیسانك قبولری اشقیای مرقومه طرفلرندن قیریلوب)	(624) ق ile (655) م arası حرف کاف
654∗	التنجی [?asl. 154]	*Altıncı (telgraf/kâtip kayması)*	Kesin (Bâbıâlî halli; rakam 154→654?)	DH.ŞFR. 109/12 (c2.r4: و ٦٥٤ yerine آلتنجی فرقه — ١٥٤ yazımı)	Aslı 152–165 arası حرف (154) الف olmalı
655	مهمات	*mühimmât*	Kesin (docket + bağlam)	DH.ŞFR. 109/55 (صربلولر مهمات سوق ایدوب سرعتله حاضرلنمقده)	Y.MTV. 1/9: 749 = مهمات؛ حرف 674 öncesi=معلومات میم
674	معلومات	*ma'lûmât*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/9 (معلومات ویریلدیکی ویرلمیوب؛ معلومات سابقه) ؛ 109/16 (×2: معلومات(	grubu حرف میم
949	یونان	*Yûnân*	Kesin (Bâbıâlî halli)	DH.ŞFR. 109/23 (s1: یونان سوق ایله حکومتك اشغالی)	Y.MTV. 1/9: 949 = یونان (BİREBİR AYNI BİTİŞ ÇAPASI!)

5. 149 Yıl Sonra İlk Kez Okunan 8 Çözümsüz 93 Harbi Şifresi

`BOA, DH.ŞFR. Dosya 109` içindeki 100 gömleğin tamamı taranarak bu ikinci kayıp defterle şifrelenmiş olup arşivde çözülmüş metni (mahlûlü) bulunmayan **8 şifreli telgraf ve şifreli zeylin tamamı** tespit edilmiş; yeniden inşa ettiğimiz **II. Umûm Vilâyât Şifre Miftâhı** ile çözülüp bağımsız paleografik-filolojik denetimden geçirilmiştir *(telgraf kâtibi atlamaları `‹...›`, hasarlı/kırpık kutular `[...]` ile gösterilmiştir).*

5.1. `BOA, DH.ŞFR. 109/7` — Van'dan Erzurum Üzerinden Dâhiliye'ye (13–14 Mayıs 1293 / 25–26 Mayıs 1877)

- **BOA Katalog Özeti:** *"Van vilayetinden şifreli olarak gelen telgrafın takdim edildiği. (Erzurum)" (İçeriğe dair tek kelime dahi bilinmiyordu; Erzurum Valisi İsmâil Hakkı Paşa şifreyi çözmeden suretini İstanbul'a aktarmıştır.)*
- **Gizli İçerik Özeti:** 93 Harbi'nin başladığı günlerde Bâbıâlî'nin en büyük korkularından biri olan **Kaçar İranı'nın doğudan ikinci bir cephe açması** ihtimaline dair kritik istihbarat: İran komutanlarından **İkbâlü'd-Devle** kumandasında Cemâziyelevvel'in 15'inde Tebriz'den sınırımıza doğru hareket edeceği/ettiği daha önce bildirilen İran askerinin sevkinden vazgeçildiği (*sarf-ı nazar olunduğu*), güçlükle toplanabilen iki tabur askere izin verilip dağıtıldığı ve Tahran'daki Osmanlı Büyükelçiliği'ne (*Tahrân Sefâret-i Seniyyesi*) resmî güvence (*te'mînât* — harf harf şifrelenmiştir) verildiği, Tebriz Başkonsolosluğu'ndan (*Tebrîz Şehbenderliği*) alınan 5 Mayıs 1293 tarihli tahrirata dayanılarak müjdelenmektedir.

Osmanlıca Tam Metin (Şifreden Çözülen Kısımlar Koyu):

> **اقبال الدوله قوماندە سيله جمادى الاولك اون بشنده تب‹ر›يزدن** حركت ايده جكى [ايلديكى؟] مقدما عرض قلنان **عساكر ايرانيه نك سوقندن** صرف نظر اولنه رق اوراجه كوج حالى ايله **طوپلانيله بيلان ايكى طابور عسكره** رخصت و **طهران سفارت سنيه سنه تأمينات** ويرلديكى فى ٥ مايس سنه ٩٣ تاريخلو **شمدى تبريز شهبندرلكى طرفندن النان تحريراتده** بيلديرلسنده اولديغى عرض اولنور فى ١٣ مايس سنه ٩٣

Latin Harfli Transkripsiyon ve Günümüz Türkçesi:

> **[İkbâlü'd-Devle kumandasıyla Cemâziye'l-evvel'in on beşinde Teb‹r›îz'den]** *hareket edeceği [eylediği?] mukaddemâ arz kılınan* **[asâkir-i Îrâniyyenin sevkinden]** *sarf-ı nazar olunarak oraca güç hâl ile* **[toplanılabilen iki tabur askere]** *ruhsat ve* **[Tahrân Sefâret-i Seniyyesine te'mînât]** *verildiği fî 5 Mayıs sene [12]93 târîhlü* **[şimdi Tebrîz Şehbenderliği tarafından alınan tahrîrâtda]** *bildirilmesinde olduğu arz olunur. Fî 13 Mayıs sene [12]93.*

> (*"İkbâlü'd-Devle komutasında 15 Cemâziyelevvel'de Tebriz'den hareket edeceği daha önce arz olunan İran askerinin sevkinden vazgeçilerek, orada güçlükle toplanabilen iki tabur askere izin verildiği [terhis edildiği] ve Tahran Büyükelçiliğimize güvence (teminat) verildiği, şimdi Tebriz Başkonsolosluğu tarafından alınan 5 Mayıs 1293 [17 Mayıs 1877] tarihli yazıda bildirilmekle arz olunur. 25 Mayıs 1877."*)

5.2. `BOA, DH.ŞFR. 109/10` — Yanya Valisi Hüsnî Paşa'dan Dâhiliye'ye (17 Mayıs 1293 / 29 Mayıs 1877)

- **BOA Katalog Özeti:** Yalnızca üstteki açık satırlardan hareketle Seyfullah Bey taburu efradının maaşına dair yazışma olduğu kaydedilmiş; 8 satırlık şifre cetveli (108 grup) hiç çözülmemiştir.
- **Gizli İçerik Özeti:** Hersek'e gönderilen taburlara yüzer kuruş maaş verildiği halde bu tabura doksanar kuruş tahsis edildiği; ancak **komşu Yunanistan'ın güvensizlik doğuran şüpheli hareketliliği**

(*hemcivârımızın emniyetsizliği mûcib görülen hareketi üzerine*) sebebiyle Yanya'dan asker kaldırılmasının maslahata uygun olamayacağı ve konunun Yanya/Teselya Kumandanı **Müşir Çerkes Abdi Paşa Hazretleriyle** (`199` = پاشا, `418` = حضرت) müştereken Saray Başkitâbeti'ne (*Mâbeyn-i Hümâyûn Kitâbet-i Celîlesi*) 4 Mayıs 1293 tarihli telgrafla arz edildiği bildirilmektedir.

Osmanlıca Tam Metin (Şifreden Çözülen Kısımlar Koyu):

> ... افرادینه با ارادهٔ سنیه طقسانر غروش معاش تخصیصی مصرح ایسه ده هرسکه کوندریلانلره **بو صره ده همجوارمزك امنیتسزلکی موجب حرکتی اوزرینه بورادن اویله عسکر قالدیرلق موافق مصلحت** اوله کوریلان **عبدی پاشا حضرتلریله مشترکاً مابین همایون کتابت جلیله سنه** ۹۳ کشیده اولنان فی ٤ مایس سنه میه جغی تاریخلو تلغرافنامه ایله بیان اولندیغنی عرض ایدرم ... حسنی

Günümüz Türkçesi:

> *"...efradına irâde-i seniyye ile doksanar kuruş maaş tahsisi belirtilmiş ise de, Hersek'e gönderilenlere [yapıldığı üzere], şu sırada komşumuzun [Yunanistan'ın] emniyetsizliğe yol açan hareketliliği üzerine buradan öyle asker kaldırılması maslahata uygun olamayacağının, Abdi Paşa Hazretleriyle ortaklaşa Mâbeyn-i Hümâyûn Başkitâbeti'ne çekilen 4 Mayıs 1293 tarihli telgrafnâme ile beyan olunduğunu arz ederim... Hüsnî."*

5.3. `BOA, DH.ŞFR. 109/17` — Girid (Hanya) Valisi Sâmih Paşa'dan Dâhiliye'ye (25 Mayıs 1293 / 6 Haziran 1877, 2 Sayfa)

- **BOA Katalog Özeti:** Yalnızca 1. sayfanın ortasındaki açık satırlarda geçen Lâşîd sancağı Voulismeni (*Vlimsino*) köyü dışındaki çeşmede birkaç kırık ikona (*put*) bulunduğuna dair söylenti özetlenmiş; iki sayfalık 192 şifre grubu hiç okunmamıştır.
- **Gizli İçerik Özeti:** Girit'te uluslararası müdahale zemini hazırlamak isteyen provokatörlerin Lâşîd köy kiliselerine dokunulduğu ve bir kiliseden mum alındığı şayiasını yaydığı; tahkikat sürerken **Kandiye'deki İngiltere Konsolosu'nun (`171` = انکلتره) baştercümanını** kilise meselesini tahkik için bölgeye gönderdiği ve tercümanın **Mutasarrıf Paşa'yı dahi görmeksizin ve bu hususi̇ki̇ memuriyetini Osmanlı hükümetine (`432` = حکومت) bildirmeksizin doğrudan Rum Despothânesi'ne (Metropolitlik) inip** (*Despothâne'ye inüp*) civar köylerin temsilcilerini (`552` : muhtar/papaz/ihtiyar?) alenen toplayarak **hileyle ve yalan yanlış (*yalan yanlış*) tertip ettiği varakayı imzalattırdığı** ifşa edilmektedir!

Osmanlıca Şifreden Çözülen Anahtar Pasajlar (Sayfa 1 – Sayfa 2):

> ... متعاقباً لاشید سنجاغنده **دخی کویا بعض کوی کلیسالره طوقنلدیغی بیان ایدلمکله** بیکباشی مومی الیه اورایه ده کوندرلمشیدی ... **بر کلیسادن موم** ... وبو اثناده **قندیه ده کی انکلتره قونسلوسی ترجمانی** کلیسا ماده سنك تحقیقی ایچون **[محلنه؟] کوندرب** متصرف پاشا[یی] دخی **کورمکسزین و بو بابده مأموریتی حکومته بیلدرمکسزین دسپوطخانه یه اینوب** او جوارده کی قریه لرك **[مختار/اختیار؟]الرینی علناً جلب/طلب** و **[بر؟] حیله یلان یاکلش** ترتیب ایتدیکی **ورقه یی امضا ایتدیرمش اولمسی محلنجه** بر درجه یه قدر سوء تأثیری استلزام ایده جکندن بو بابده دخی محلنه ایفای وصایا قلنمش...

Günümüz Türkçesi:

> *"...müteâkiben Lâşîd sancağında dahi güya bazı köy kiliselerine dokunulduğu beyan edilmekle binbaşı oraya da gönderilmişti ... ve bu esnada Kandiye'deki İngiltere Konsolosu tercümanını kilise maddesinin tahkiki için gönderip, Mutasarrıf Paşa'yı dahi görmeksizin ve bu hususi̇ki̇ memuriyetini hükümete*

> *bildirmeksizin Despothâne'ye [Metropolitliğe] inip o civardaki karyelerin temsilcilerini alenen toplayarak hileyle, yalan yanlış tertip ettiği varakayı imzalattırmış olması mahallince bir dereceye kadar kötü tesir doğuracağından bu hususta dahi mahalline gerekli tenbihat yapılmış..."*

5.4. `BOA, DH.ŞFR. 109/21` — Van Valisi Hasan Paşa'dan Dâhiliye'ye (31 Mayıs 1293 / 12 Haziran 1877, 25 Satırlık Şifre Rulosu)

- **BOA Katalog Özeti:** Yalnızca baş ve sondaki açık satırlardan Şikâk Aşireti'nden Şeyh Abdullah Efendi'nin oğlunun cihad bahanesiyle sınırı geçtiği ve Nâzım Bey'in tahrirat gönderdiği kaydedilmiş; 25 satırlık 252 grupluk dev şifre gövdesi 149 yıl okunmadan kalmıştır.
- **Gizli İçerik Özeti (Olağanüstü Tarihî Değer):**

1. İran'dan "cihada gitmek desisesiyle" sınırı geçen Şikâk aşireti mensuplarının **yağmaladığı köylerin tamamının Hıristiyan köyleri olduğu** (*gâret ettikleri köylerin kâffesi Hıristiyan karyeleri olup*), ahalisinin aç ve bir lokma ekmeğe muhtaç halde dağ ve sahralara kaçtığı;

2. **Başkale kasabasındaki Hıristiyanların ise Müslüman evlerine ve Osmanlı Hükümet Konağı'na sığınarak** kendilerini koruma altına aldıkları (*Başkal'a kasabasında ki Hıristiyanlar İslâm hânelerine ve hükûmete ilticâ ile kendülerini muhâfazaya ibtidâr eyledikleri*);

3. Eşkiyanın **müstahkem bir kilisenin kapılarını kırarak** (*bir metîn kilisenin kapuları eşkıyâ-yı merkûme taraflarından kırılup*) içeride muhafaza edilen üç köyün eşyasını gasp ettiği;

4. **Rusya'nın (`478` = روسیه) Hıristiyanları katliam (`622` = قتل عام) ettirmek amacıyla teşvik etmekte olduğu söylenen aşiret reislerinin (`475` = رؤسا) bizzat bunlar olması ihtimalinin** uzak olmadığı ve **İran Devleti tarafından (`462` = دولت, `185` = ایران, `544` = طرف) müsaade görmedikleri takdirde bu gibi (*bu misillü*, `53` = ث) hallere cesaret edemeyecekleri** Bâbıâlî'nin sınır memuru **Nâzım Bey**'in mühim tahriratına dayanılarak bildirilmektedir!

Osmanlıca Tam Metin (25 Satırlık Şifre Gövdesi — Çözülen Kısımlar Koyu):

> [... جهاده كيتمك دسيسه سيله كچدكلرى] **بونلرك غارت ايتد‹ك›لرى كويلرك كاف‹ه›سى خرستيان قريه لرى اولوب** اهاليسنك اچ و بر لقمه نانه محتاج قاله رق طاغ و صحرالره فرار و **باشقلعه قصبه سنده كى خرستيانلر اسلام خانه لرينه** و **حكومته التجا ايله كندولرينى محافظه يه ابتدار ايلدكلرى** و **بر متين كليسانك قبولرى اشقياى مرقومه طرفلرندن قيريلوب درونده محفوظ** بولنان اوچ قريه سنك اشياسنى غصب و اخذ اولنديغى و **روسيه نك خرستيانلرى قتل عام ايتدي‹ر›مك ايچون تشويق** ايتمك‹ده› اولديغى **سويلنيلان عشائر رؤساسنك بونلر** اولق احتمالى ملاحظه دن بعيد اولديغى كبى بونلرك **دولت ايرانيه طرف‹ندن› مساعده** كورمدكلرى حالده **بو مثللو حالاته جسارت ايده ميه جكلرى** باب عاليدن نصيحت مأموريتيله ايران حدودى اوزره ايلرو كيدوب احوال حاضره دن طولايى اوراده قالان ناظم بك طرفندن كلان تحريرات مهمه مندرجاتندن...

5.5. `BOA, DH.ŞFR. 109/22` — Bosna Valisi Mazhar Paşa'dan Dâhiliye'ye (31 Mayıs 1293 / 12 Haziran 1877, 2 Sayfa, 23 Şifre Satırı)

- **BOA Katalog Özeti:** *"Nevesin kazasına bağlı Dobriçe karyesine gelen eşkıyanın tenkiliyle gaspedilen hayvanların tahlisinde hizmetleri görülen Pandor Bölükbaşısı Mehmed Çavuş'un taltifi. (Bosna)" (Katalog yalnızca üstteki 4 açık satırı özetlemiş; 23 satırlık ~330 grupluk şifre gövdesi 149 yıl okunmamıştır.)*
- **Gizli İçerik Özeti:** Yalnızca Nevesin'de değil, **Bihke (*Bihać*), Banaluka (*Banja Luka*, `99` = ق) ve Travnik sancaklarında da** eşkıyanın def' ve takibi (`165` = اشقيا) hizmetiyle mutasarrıfların sahaya

çıkarıldığı ve mahallin muteber eşrafından **bir hayli zevâtın** görevlendirildiği; ayrıca **Ordu-yı Hümâyûn'un noksanlarının ikmali** için burada ve sınır boyunda (*serhadce/Sarayca*) üstün hizmet gösteren ve gösterecek olan **erbâb-ı hamiyyet ü gayretin derhal taltif edilmesinin** büyük küllî tesirler ve cari işlerde kolaylık sağlayacağı belirtilerek; **isim defteri sonradan takdim kılınmak ve bu hususta hiçbir sû-i isti'mâlât (suistimal) vukû bulmamak şartıyla, üçüncü, dördüncü ve beşinci rütbelerden yirmi beş kadar nişanın [ismi hâlî] açık beratlarıyla birlikte ilk posta ile** (*yirmi beş kadar nişânın ... açık berâtlarıyla berâber ilk posta ile*) gönderilmesine müsaade buyurulması arz ve istid'â edilmektedir.

Osmanlıca Şifreden Çözülen Gövde:

> ... هرسك متصرفلغندن اشعار اولنمش و شو صره ده **بهكه و بنالوقه و ترونيك سنجاقلرنده ده** دفع و **تعقيب اشقيا خدمتيله متصرفلر** چيقارلديغى كبى محلات **معتبره سندن بر خيلى ذوات** دخى [...] **مأمور** ايديله جكندن و **اردوى همايونك** اكمال نواقصى امرنده **بوراجه و سر|حد/اى|جه** [...] **خدمت كوسترنلر** بولندقلرندن **بونلرله** بوندن بويله بو صورتله **ابراز حسن خدمت ايده جك ارباب حميت و غيرتك درحال تلطيفى** حسب الموقع **تأثيرات كليه و تسهيل مصالح جاريه يى** موجب اوله جغى نزد عاليلرنده ... مستغنى ... ايدوكندن **نزد عالى و حضرت صدارتپناهيده** دخى **تنسيب بيورلديغى** حالده بعده **اسامى دفترى تقديم** قلنمق و بو بابده **بر كونه سوء استعمالات** وقوعبوليه جغى اوزره **اوچنجى و دردنجى و بشنجى رتبه لردن يكرمى بش قدر نشانك |اسمى خالى؟| آچيق براتلريله برابر ايلك پوسته** ايله لطفاً **چاكرينه ارسالنه مساعده بيورلسى لزومى حسب الموقع و الحال** عرض و استدعا اولنور فرمان فى ٣١ مايس سنه ٩٣ — مظهر

5.6. `BOA, DH.ŞFR. 109/23` — Selanik Vilâyeti'nden Dâhiliye'ye (1 Haziran 1293 / 13 Haziran 1877 — Dosyasında Halli Yanlış Belgeye Ait Olan 6. Çözümsüz Şifre)

- **Arşiv Keşfi:** `DH.ŞFR. 109/23` gömleğindeki 3 görüntüden mahlûl varakası (`003`), İzmir Yunan Konsolosu ve korsan kayıklarına dair **tamamen başka bir telgrafın** çözümüdür; gömlekteki `478` grupluk 2 sayfalık şifre cetvelinin (`001–002` , korunan 15 satırında 294 grup) gerçek çözümü arşivde mevcut değildir!
- **Gizli İçerik Özeti: Nasliç (Neapoli) Kaymakamlığı'ndan** gelen suret: Nasliç'te yakalanan **Zinas (Zannas)** ve arkadaşının evrakı içinden çıkan hitapsız bir ihtilal varakasında *"burada ... ve halâsın vakti gelmiştir, hürriyet ve i[stiklâl?]"* ibarelerinin yazılı olduğu; varakada **imza yoksa da (*imzâ yoğise de*) diğer bir tahriratla yazıca görülen benzerliğe dayanılarak muharririnin Atina'da Dimitri adında biri olduğunun** (*muharriri Atina'da Dimitri nâmında birisi olduğu*) anlaşıldığı ve **Kozana (Kozani) Rum Metropolidi'nin** dahi bu gizli fesat işinde parmağı (*medhali*) olduğunun hissedildiği bildirilmektedir.

Şifreden Çözülen Metin (`c1` – `c2` korunan satırlar):

> [صورت :] **ناسليچده طوتيلان زناش و رفيقنك اوراقى ايچنده چيقان خطابسز بر ورقه ده بوراده** [...] **و خلاصك وقتى كلمشدر حريت و ا|ستقلال؟|** [...] **يازلمش و بو دفعه ده امضا يوغيسه ده ديكر بر تحريراتله يازوجه كوريلان توافقه مبنى محررى اتنه ده ديمترى نامنده بريسى اولديغى اكلاشلديغى و بو حاله گوره قوزانه متره بوليدينك دخى مدخلى اوله جغى حس اولنمقده اولديغى ناسليچ قائممقاملغندن...**

5.7. `BOA, DH.ŞFR. 109/48 (Mi=3)` — Bosna Valisi Mazhar Paşa'dan Dâhiliye'ye (15 Temmuz 1293 / 27 Temmuz 1877 — Nikşik Gömleği İçindeki Mahlûlsüz Şifreli Vali Mütalaası)

- **Arşiv Keşfi:** `DH.ŞFR. 109/48` gömleğinin 5. sayfasındaki (`Mi=4`) mahlûl varakası yalnızca ilk üç sayfadaki (`Mi=0–2`) Hersek Mutasarrıflığı telgraf suretini çözmektedir; 4. görüntüde (`Mi=3`) bizzat **Bosna Valisi Mazhar Paşa'nın suretin altına eklediği 6 satırlık şifreli mütalaa (derkenar/zeyl)** ise Şifre Kalemi tarafından çözülmeden bırakılmıştır!
- **Gizli İçerik Özeti (Nikşik'in Düşüşünden Haftalar Önceki Kritik Uyarı):** Mazhar Paşa, Hersek Mutasarrıflığı'ndan o an gelen telgrafı aynen yukarıya kaydettiğini (*gelen telgraf aynen bâlâya derc edilmiştir*) belirttikten sonra, **Hersek'in durumunun fevkalâde ehemmiyet kazandığını, elde bulunan askerin (`554`) yetersiz kaldığını ve Yenipazar (*Yeni Pazar*) ile İşkodra (*İşkodra*) tarafından askerî yardım gösterilmezse kuşatma altındaki Nikşik'in ümitsiz (*Nikşik'in ümîdsiz ... kalacağı*) kalacağını** haber vermektedir! *(Nitekim beklenen takviye ulaşamayınca Nikşik birkaç hafta sonra Eylül 1877'de Karadağ'ın eline geçmiştir.)*

Şifreden Çözülen Satırlar (`Mi=3`):

> **شمدی هرسك متصرفلغندن** كلان تلغراف عيناً بالايه درج ايدلمشدر **هرسك** [...] **فوق العاده اهميت كسب** ايتديكى دمين اشعار قلنمشيدى **الده** بولنان **عسكر** ... **[معاونته؟] اشقودره** ... **عسكر**...نه **كوسترلز** ... **يكى بازار إو** ايسه ... ايسه **نقشيكك اميدسز** [...] قاله جغى عرض و كيفيت اشعار اولنور فرمان فى ١٥ تموز سنه ٩٣ — مظهر

5.8. `BOA, DH.ŞFR. 109/55` — Bosna Valisi Mazhar Paşa'dan Dâhiliye'ye (21 Temmuz 1293 / 2 Ağustos 1877 — II. Defter'in Son Çözümsüz Telgrafı)

- **BOA Katalog Özeti ve Arşiv Keşfi:** Gömlekte mahlûl varakası yoktur (`Mi=1` boş ızgara, `Mi=2` yalnızca dış kapak üzerindeki yarım satırlık *"mühimmat sevk eder olduğunun Zemlin Şehbenderliği'nden..."* kayıt özetidir).
- **Gizli İçerik Özeti:** Şubat 1877'de Osmanlı Devleti ile barış imzalamış olan Sırbistan'ın, II. Plevne Muharebesi'nin hemen ardından gizlice yeniden savaşa girmek üzere **yalnızca mühimmat (`655` = مهمات) sevk etmekle kalmayıp "büyük bir sür'atle savaşa hazırlanmakta bulunduğu"** (*sür'atle hazırlanmakda bulundukları* — dış kapak özetinde tamamen atlanan kritik seferberlik istihbaratı!) Zemlin (Zemun) Başkonsolosluğu'ndan gelen şifreli telgrafa dayanılarak bildirilmektedir. *(Not: Bundan yalnızca 6 gün sonra çekilen `27 Temmuz 1293` tarihli çözümsüz `DH.ŞFR. 109/61` telgrafında Bosna Vilâyeti yeni `Y.MTV. 1/9` cetveline geçmiş ve Eski Sırbistan'da [`547` , صربيۀ عتيقده] isyan çıkarmak üzere Sırp Hükümeti'nin [`455`] sınıra [`417`] asker [`569`] sevk ettiğini bildirmiştir.)*

Osmanlıca Tam Metin (Şifreden Çözülen Kısımlar Koyu):

> **صربلولر مهمات سوق ايدوب سرعتله حاضرلنمقده بولندقلرى زملين شهبندرلكندن** مورود شفره لى تلغرافده بيلديرلديكى عرض اولنور فى ٢١ تموز سنه ٩٣ — مظهر

Latin Harfli Transkripsiyon ve Günümüz Türkçesi:

> **[Sırplular mühimmât sevk idüp sür'atle hazırlanmakda bulundukları Zemlin Şehbenderliğinden]** *mevrûd şifreli telgrafda bildirildiği arz olunur. Fî 21 Temmuz sene [12]93 — Mazhar.*

> (*"Sırpluların mühimmat sevk edip büyük bir hızla [savaşa] hazırlanmakta bulundukları, Zemlin Başkonsolosluğu'ndan gelen şifreli telgrafta bildirilmekle arz olunur. 2 Ağustos 1877 — Mazhar."*)

6. 81 Hücrenin Tam Arşiv Kanıt Dökümü

Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
11	غ	Kesin	16	سنجاغیله، غولت، غزه (109/9) قاغزمان، بغدای (109/12) غلوسه، تبلیغات (109/16)؛ و غیرتك (109/22)
12	ا	Kesin	77	قارصده، ارزاق، ذخایر (109/12) تبریزدن، تحریراتده (109/7) مشترکاً، مابین (109/10)
13	ش	Kesin	4	شوره کل (109/12 c1.r12) بش، نشانك (109/22) یاکلش (109/17)
14	ا	Kesin	62	یافه، عثمانلی، عکا (109/9) اشترا، احتیاجی (109/12) امنیت، اتخاذی، وصایا (109/16)
15	ح	Kesin	22	حیفا (109/9)؛ حنطه، محصول (109/12) ترحاله (109/16) محافظه، محفوظ، حالاته (109/21)
16	ع	Kesin	10	تعیینی، عدم (109/16)؛ معامله، معاونت (109/24) علناً (109/17) باشقلعه (109/21)؛ استعمالات (109/22)
17	ص	Kesin	17	متصرف (109/9، 109/16) قارصده، قصور (109/12) بو صره ده (109/10)
18	ح	Kesin	2	احتیاجی (109/12)؛ حس (109/23) حقیقیه، لاحقنه (109/16) مصلحت (109/10)
19	ز	Kesin	28	گزنمکده، اجزای، غزه (109/9) ارزاق، قاغزمان (109/12) تبریز (109/7)؛ لازمه (109/16)
21	ا	Kesin	2	اجزای ناریه (109/9) زناش (109/23)
22	ض	Kesin	5	مقتضی (109/12) مقتضیه (109/16) امضا ایتدیرمش (109/17)
23	ف	Kesin	7	متصف، واقف، محافظه (109/16) طرفندن (109/7)؛ فوق العاده (109/48) محافظه یه (109/21)
24	ا	Kesin	78	بایزید، بغدای (109/12) اقبال الدوله، قومانده سیله (109/7) فامایا، اتخاذی، وصایا (109/16)
25	ر	Kesin	99	بر، بیروت، طرابلس (109/9) قارصده، ارزاق (109/12) یکیشهردن (109/16)؛ غارت (109/21)
26	م	Kesin	3	محرری (109/23) کوسترلمز (109/48 Mi=3) مرقومه (109/21)
27	ف	Kesin	3	کافی، نصف (109/12) موافق مصلحت (109/10)

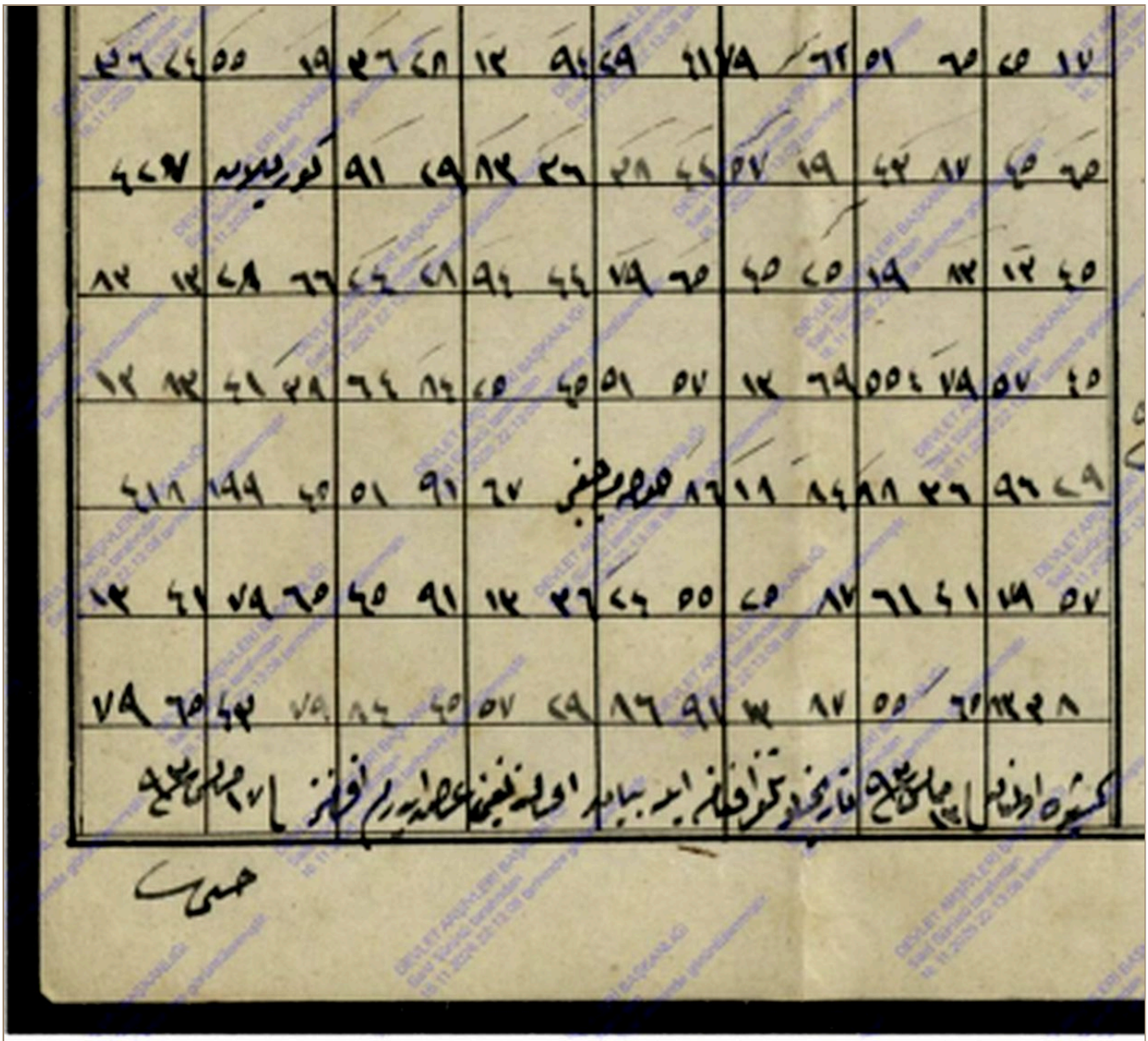
Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
28	ر	Kesin	51	ارپه، بایزید (109/12)؛ کله رك (109/47) ترحاله، متصرف (109/16) تبریز (109/7)
29	ج	Kesin	37	اوچ، چیقارمق (109/9)؛ موجوده (109/12) التجا، جسارت (109/21) آچیق (109/22) [ج/چ ortak]
31	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
32	ج	Kesin	2	جسیمجه (109/12) جاریه یی، ایده جك (109/22) [ج/چ ortak]
33	ظ	Kesin	4	حکومتی محافظه (109/16 — Bâbıâlî halli) محافظه یه، محفوظ بولنان (109/21)
34	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
35	ر	Kesin	3	اجزای ناریه (109/9)
36	م	Kesin	20	ارضرومده، موجوده (109/12) فاملیا (109/16) همجوارمزك، موجب، مصلحت (109/10)
37	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
38	ي	Kesin	53	بغدای (109/12)؛ بیك، عسکری (109/47) یکیشهردن، نقلی، وقوعی، اتخاذی (109/16)؛ قالدیرل‹م›سی (109/10)
39	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
41	م	Kesin	69	عثمانلی، متصرف (109/9)؛ محصولات (109/12) امنیت، لازمه (109/16) محافظه، مرقومه (109/21)
42	ك	Kesin	22	گزنمکده (109/9)؛ کچدکندن، کافی (109/12) اکرادك (109/47)؛ لازمه نك (109/16) [ك/گ ortak]
43	س	Kesin	22	عسکره، سوقندن (109/7، 109/12) غلوسه، سنجاغنجه (109/16) قونسلوسی (109/17)؛ جسارت (109/21)
44	ب	Kesin	21	ارپه، بغدای (109/12) [ب/پ ortak] کوندرب، بو بابده (109/17)؛ بر ورقه ده (109/23)
45	ي	Kesin	144	یافه، عثمانلی، سفینه (109/9) ذخایر (109/12)؛ فاملیا (109/16) کویلرك، قریه لری (109/21)
46	م	Kesin	2	قائمقام، مکتوبدن (109/9) مأمور، یکرمی (109/22)
47	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
48	ن	Kesin	22	کچدکندن، انبار، نصف (109/12) منعندن (109/47)؛ قوزانه (109/23) یلان (109/17)؛ نشانك (109/22)
49	ق	Kesin	1	تشویق ایتمك‹ده› (109/21)
51	د	Kesin	71	ساحلنده (109/9)؛ قارصده (109/12) اقبال الدوله، سوقندن (109/7) عبدی (109/10)؛ باشقلعه (109/21)

Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
52	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
53	ث	Kesin	4	اثمانی (109/12) عثمانلی (109/9) بو مثللو (109/21)
54	خ	Kesin	2	اتخاذی (109/16 — Bâbıâlî halli) خالی؟ (109/22)
55	ك	Kesin	63	گوندر، عکا (109/9)؛ صکره، کموشخانه (109/12) یکیشهردن (109/16) کویلرك، کندولرینی (109/21)
56	ز	Kesin	1	زاروشاد (109/12)
57	ل	Kesin	87	عثمانلی، غولت (109/9)؛ محصولات (109/12) اقبال الدوله (109/7) باشقلعه، التجا، کویلرك (109/21)
58	ر	Kesin	4	ادرار، صکره (109/12)
59	ج	Kesin	2	حیدولغه چیقمش (109/16 c2.r4 — ج/چ ortak)
61	ش	Kesin	29	شمدی (109/9، 109/7)؛ شعیر، اشترا (109/12) یکیشهردن (109/16) باشقلعه، تشویق، عشائر (109/21)
62	ه	Kesin	33	ارضرومده، قارصده (109/12)؛ طرفده (109/47) غلوسه، ترحاله، سنجاغنجه (109/16)
63	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
64	س	Kesin	10	ناسلیچ (109/23) بیلدرمکسزین (109/17)؛ اسامی، سوء (109/22)
65	ن	Kesin	103	ساحلنده (109/9)؛ حنطه، قاغزمان (109/12) قومانده سیله، سوقندن (109/7) بونلرك (109/21)
66	د	Kesin	24	اداره، جدید (109/12) تقیدات، حیدولغه (109/16) قندیه ده کی (109/17)
67	ع	Kesin	18	عثمانلی، عکا (109/9)؛ شعیر (109/12) وقوعی (109/16)؛ عساکر (109/7) عبدی (109/10)؛ عشائر، مساعده (109/21)
68	ت	Kesin	1	اشترا (109/12)
69	ق	Kesin	36	چیقارمق، قائمقام (109/9)؛ قارصده (109/12) اقبال، قومانده سیله (109/7) باشقلعه، قبولری (109/21)؛ حاضرلنمقده (109/55)
71	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
72	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
73	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
74	س	Kesin	2	سفینه سنك (109/9)
75	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)

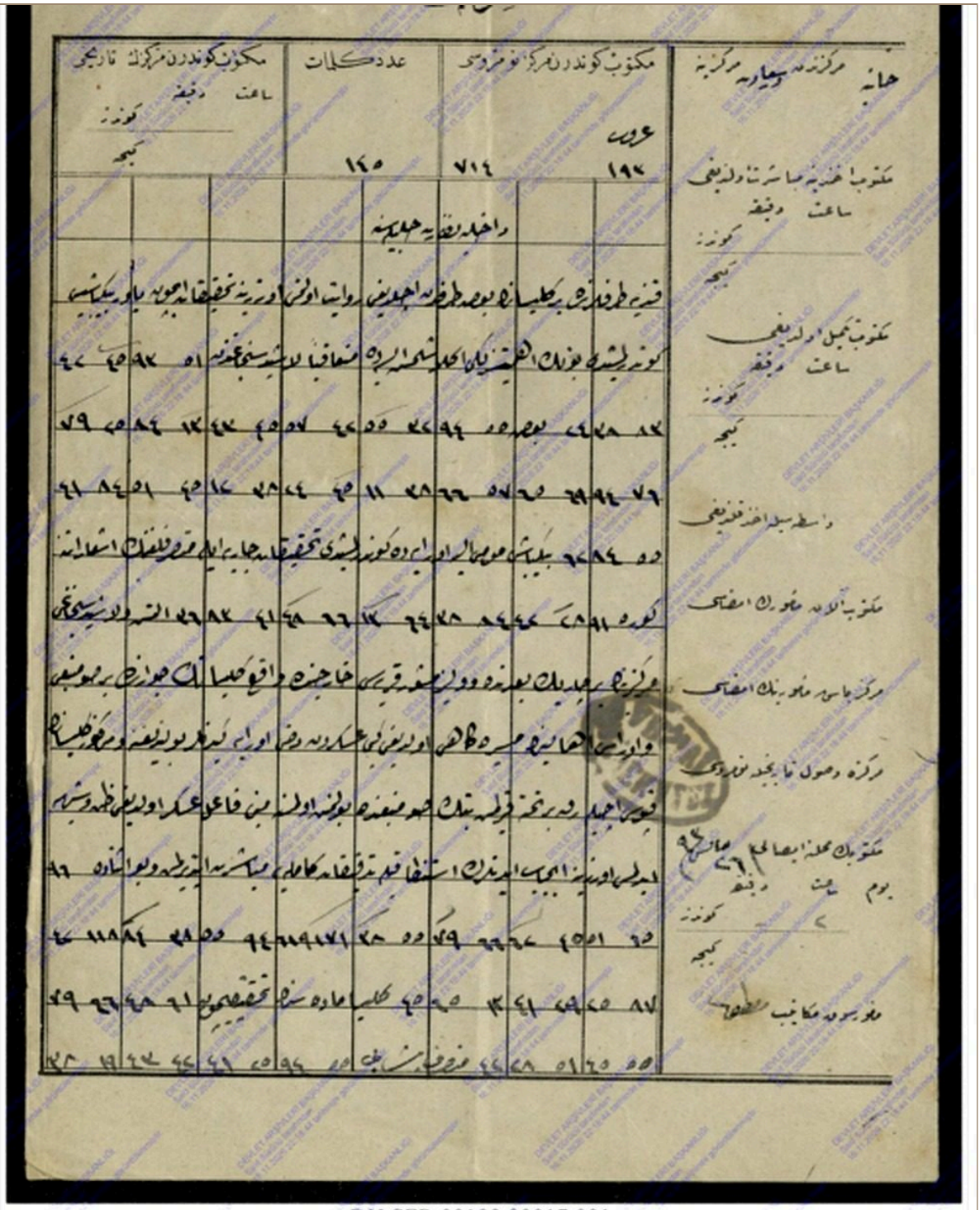
Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
76	ط	Kesin	4	حنطه (109/12) خطابسز (109/23)
77	ذ	Kesin	8	ذخایر (6×)، ذخیره (109/12) اتخاذی (109/16)
78	ف	Kesin	8	فاملیا، متصرف (109/16) کافسی، محفوظ (109/21)
79	ه	Kesin	91	یافه، سفینه (109/9)؛ موجوده، ارپه (109/12) الدوله (109/7) باشقلعه، محافظه یه (109/21)
81	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
82	و	Kesin	74	موجوده، اوزره (109/12) الدوله، سوقندن (109/7) بونلرك، کویلرك، محفوظ، ایچون (109/21)
83	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
84	ل	Kesin	43	نقلی، ترحاله، بویولده (109/16) مصلحت (109/10) علناً (109/17)؛ اکلاشلدیغی (109/23)
85	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
86	ت	Kesin	24	تحت (109/12)؛ تقیدات، تبلیغات، مقتضیه (109/16) تأمینات (109/7) مصلحت، کتابت (109/10)
87	ت	Kesin	47	غولت، بیروت (109/9)؛ محصولات (109/12) ترجمانی (109/17) غارت، التجا، جسارت (109/21)
88	ص	Kesin	6	صمار (109/12) متصرف، اصلا (109/16) مصلحت (109/10)؛ صدارتپناهیده (109/22)
89	ط	Kesin	12	طرابلس (109/9)؛ اطماع (109/12) طرفده (109/47) طوپلانیله، طابور، طهران (109/7)
91	ب	Kesin	60	بر، بیروت (109/9)؛ بایزید، بغدای (109/12) اقبال، تبریز (109/7) عبدی (109/10)؛ باشقلعه (109/21)
92	خ	Kesin	18	ذخایر، کموشخانه (109/12)؛ خبر، خیام (109/9، 109/47) دخی، دسپوطخانه (109/17) خانه لرینه (109/21)
93	—	Tanıksız (boş/rezerv veya korpus dışı)	0	Külliyatta tanıklanmadı (Y.MTV. cetvellerindeki 23 boş ihtiyat hücresiyle uyumlu rezerv alan)
94	و	Kesin	27	چیقاریلوب (109/9)؛ شوره کل (109/12) وقوعی (109/16) قونسلوسی (109/17)؛ قبولری (109/21)
95	ض	Kesin	8	ارضرومده، قضالرک، ضرورت (109/12) حاضرلنمقده (109/55)؛ امضا (109/23)
96	ق	Kesin	9	چیقارمق، قائمقام (109/9)؛ قارصده (109/12) وقوعی، مقتضیه (109/16) موافق (109/10)؛ دققت (109/24)؛ نقشیکك (109/48)

Kod	Harf	Durum	n	Başlıca Arşiv Kanıtları (Belge · Kelime)
97	لا	Kesin	14	لازمه نك، لاحقنه، انسلاب (109/16) سوء استعمالات (109/22)؛ يلان (109/17) سويلنيلان، حالاته (109/21)؛ طوتيلان (109/23)
98	ي	Kesin	3	ايچنده، نيت (109/23، 109/47)
99	ق	Kesin	3	دققت [دقت] (109/24 c1.r6 — Bâbıâlî halli96 ; ve 69 ile yan yana) بنالوقه (109/22 p1.r2 — 69 ile aynı satırda) اشقودره (109/48 Mi=3 r5 — 69 ve 96 ile aynı sayfada)

7. Görsel Arşiv Kanıt Levhaları

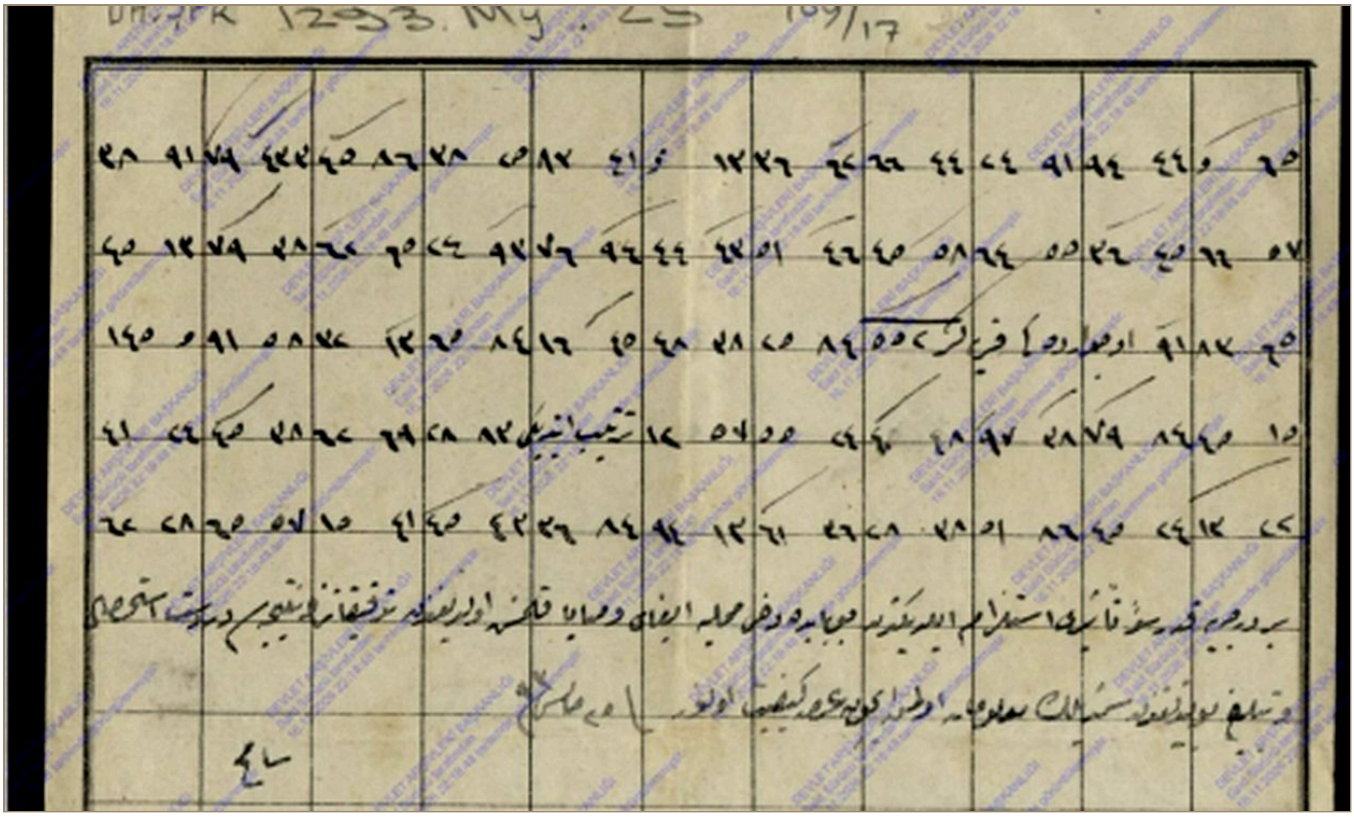

Levha 2 — DH.ŞFR. 109/10 (Yanya Valisi Hüsnî Paşa, 17 Mayıs 1293) — İlk Kez Okunan 8 Satırlık Şifre — Komşu Yunanistan'ın emniyetsizliği mucip görülen hareketi (427 = حركت) üzerine Yanya'dan asker (554 = عسكر) kaldırılmasının muvâfık-ı maslahat olamayacağı ve Müşir Çerkes Abdi Paşa Hazretleriyle (199 = حضرت = 418 ,پاشا) müştereken Mâbeyn-i Hümâyûn Kitâbet-i Celîlesine çekilen telgraf.

DH.ŞFR.00109.00017.001

Levha 3 — DH.ŞFR. 109/17 (Girid / Hanya Valisi Sâmih Paşa, 25 Mayıs 1293, s. 1) — İlk Kez Okunan Şifre — Lâşîd (Lasithi) sancağı Voulismeni köyü kilise ikonaları hadisesi üzerine Kandiye'deki İngiltere Konsolosu'nun (171 = انكلتره) baştercümanını tahkikat için göndermesi.

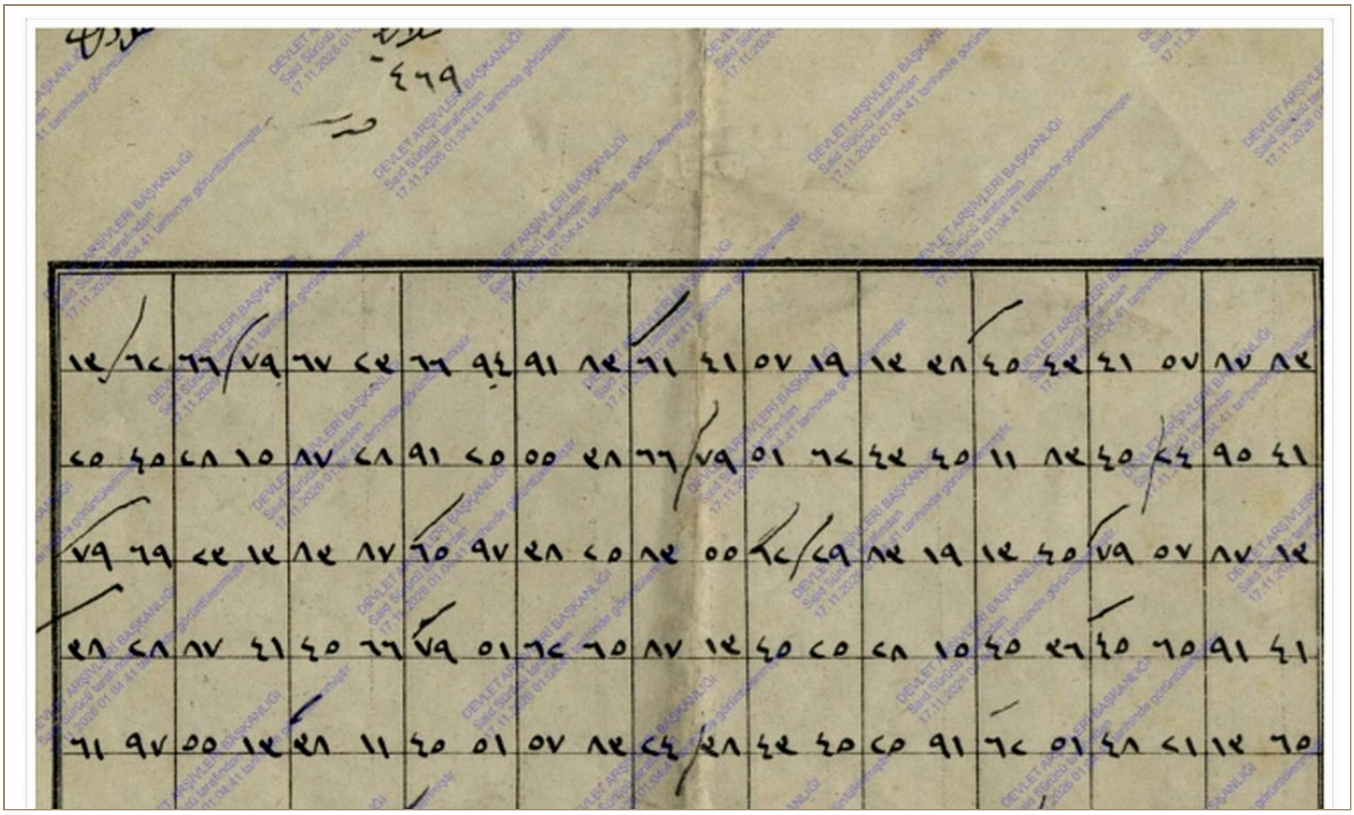
Levha 4 — DH.ŞFR. 109/17 (Girid / Hanya Valisi Sâmih Paşa, 25 Mayıs 1293, s. 2) — İlk Kez Okunan Şifre — İngiltere Konsolosu tercümanının Mutasarrıf Paşa'yı dahi görmeksizin ve hükümete (432 = حكومت) bildirmeksizin Despothâne'ye (دسپوطخانه يه) inip yalan yanlış (يلان ياكلش) tertip ettiği varakayı imzalattırması.

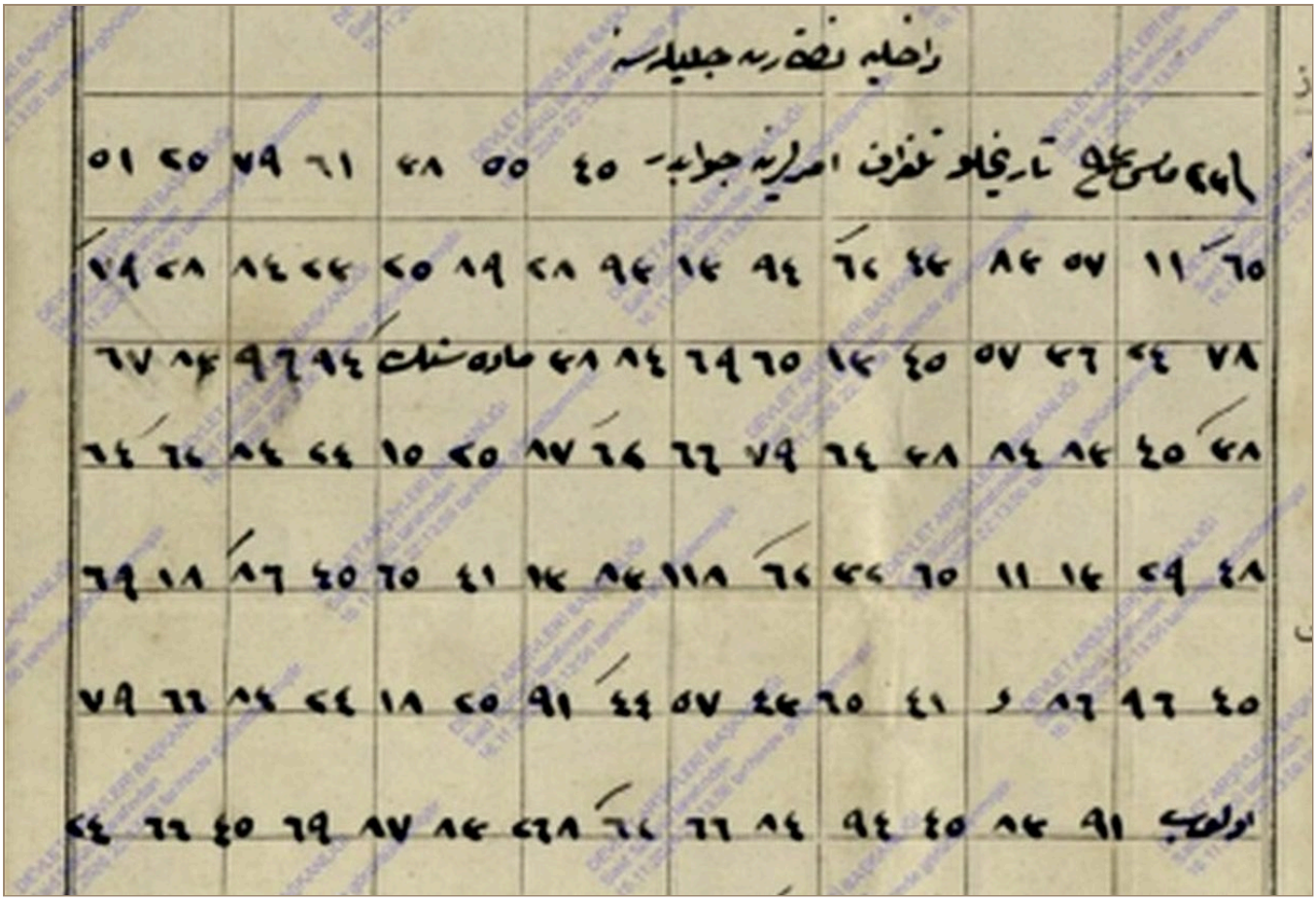
Levha 5 — DH.ŞFR. 109/21 (Van Valisi Hasan Paşa, 31 Mayıs 1293, Üst-Orta Rulo) — İlk Kez Okunan Şifre — Şikâk Aşireti'nin yağmaladığı köylerin tamamının Hıristiyan köyleri (452 = خرستيان) olduğu, Başkale'deki Hıristiyanların İslâm hanelerine (152 = اسلام) ve hükümete sığındığı ve metîn bir kilisenin (648 = كليسا) kapılarının kırıldığı.

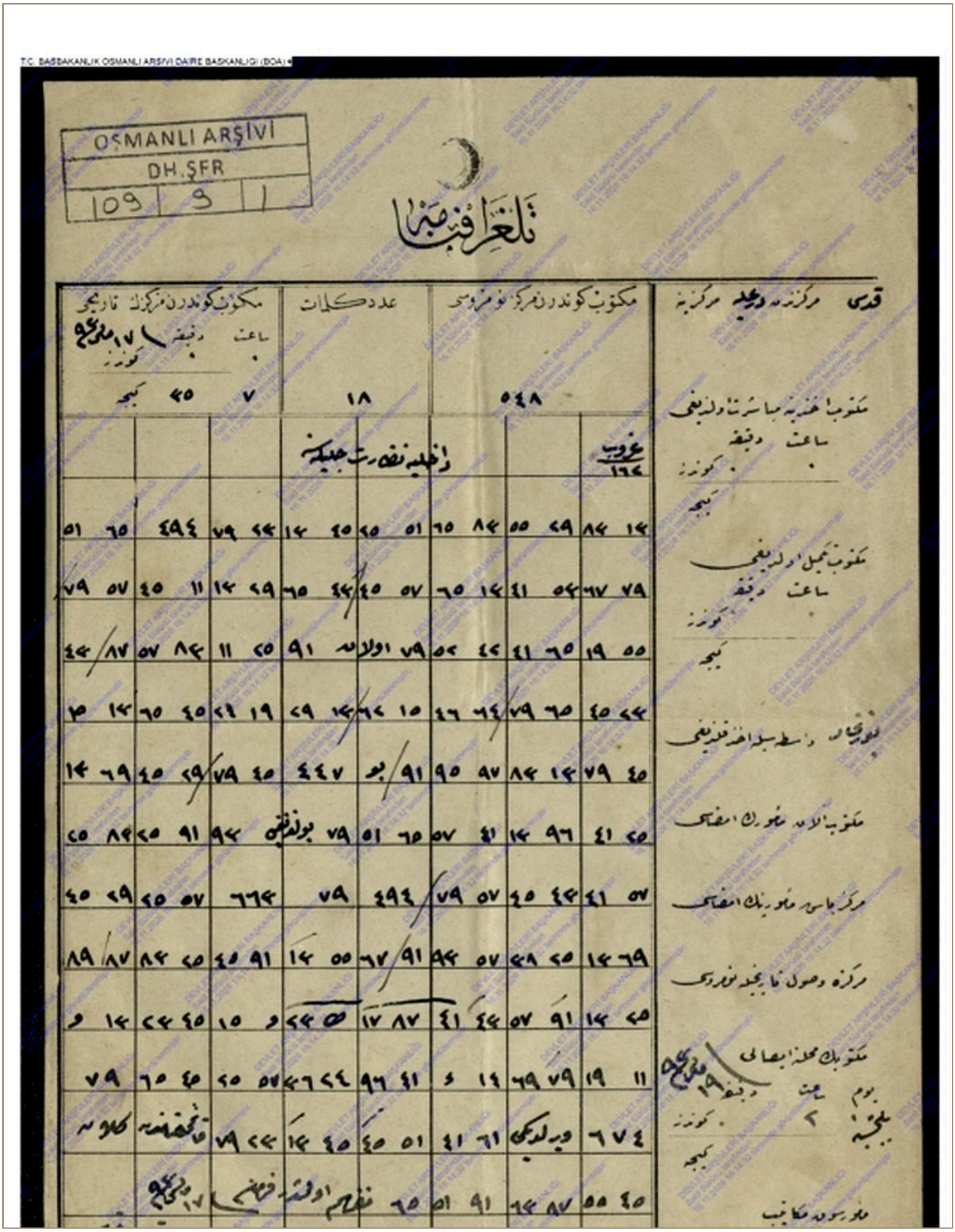
Levha 6 — DH.ŞFR. 109/21 (Van Valisi Hasan Paşa, 31 Mayıs 1293, Alt Rulo) — İlk Kez Okunan Şifre — Rusya'nın (478 = روسیه) Hıristiyanları katliam (622 = قتل عام) ettirmek için teşvik etmekte olduğu söylenen aşiret reislerinin (475 = رؤسا) bunlar olması ihtimali ve Devlet-i İrâniyye tarafından (462, 185, 544) müsaade görmedikçe bu misillü (بو مثللو) hallere cesaret edemeyecekleri.

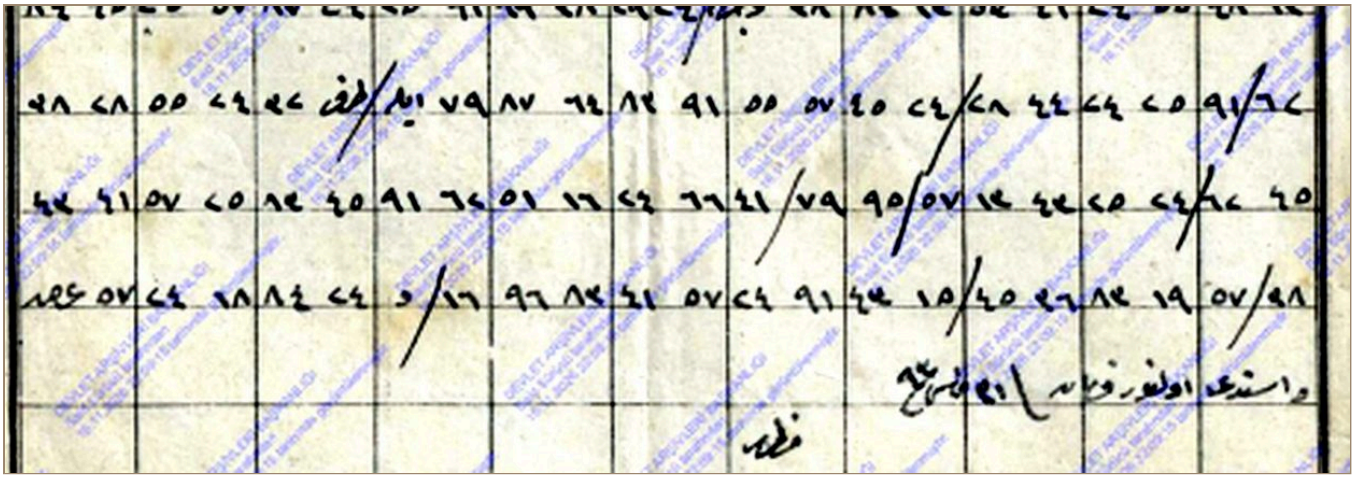
Levha 7 — DH.ŞFR. 109/23 (Selanik, 1 Haziran 1293) — Dosyasında Halli Bulunmayan 6. Çözümsüz Telgraf — BOA dosyasına sehven başka bir telgrafın halli konulduğu için çözümsüz kalan Nasliç Kaymakamlığı sureti: Zinas'ın evrakında çıkan imzasız ihtilal varakası (امضا یو غیسه ده), muharririnin Atina'da Dimitri olduğu (محرری اتنه ده دیمتری) ve Kozana Metropolidi'nin medhali.

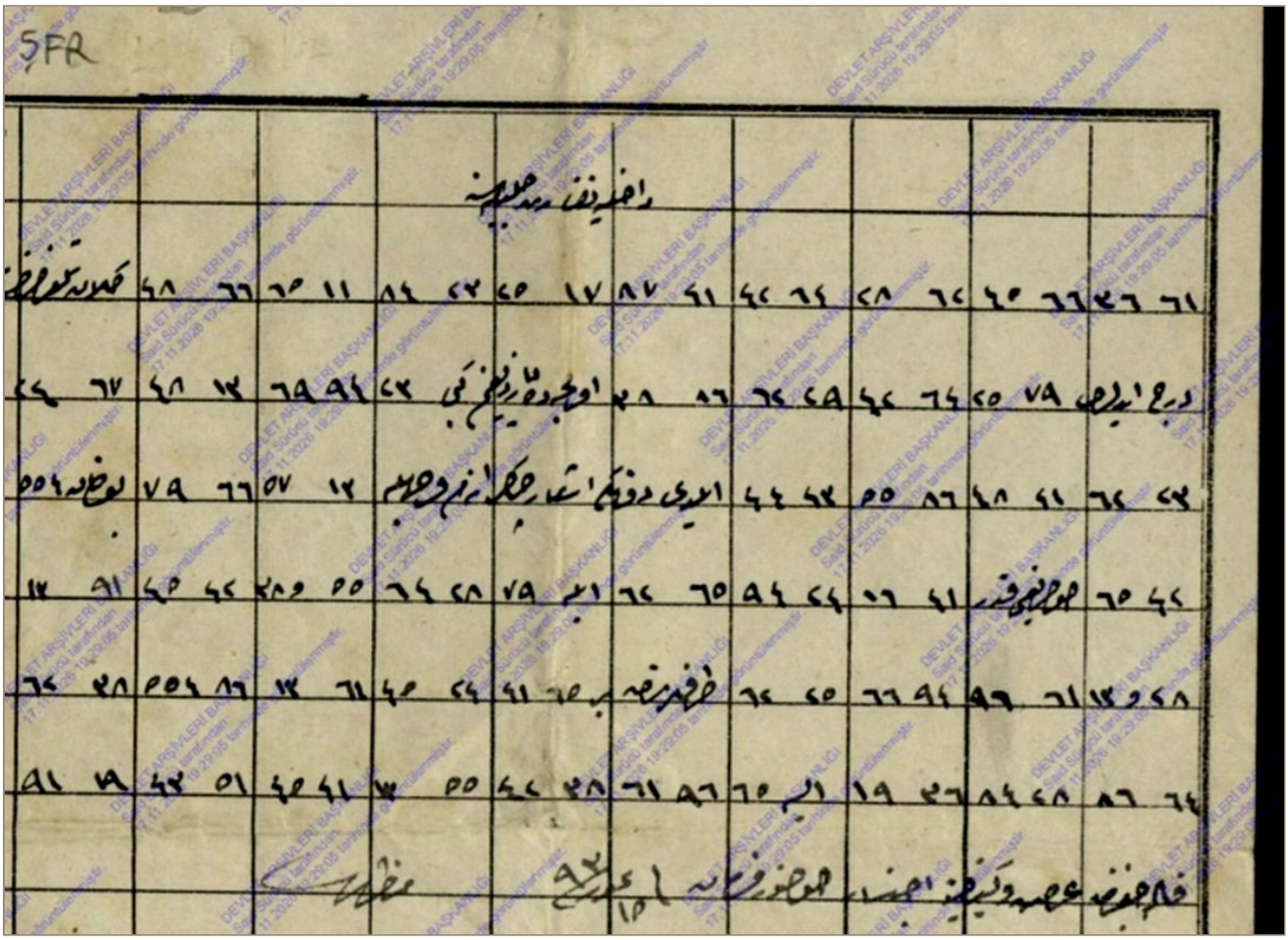
Levha 8 — DH.ŞFR. 109/16 (Yanya, 24 Mayıs 1293) — Kaligrafik Referans Anahtarı ve Bâbıâlî Halli — ض, 23 = 22 آسایش, 199 = پاشا, 268 = تدابیر, = ve 118 = ف, 24 = ا, 33 = ظ (محافظه), 54 = خ (اتخاذی), 59 = چ (چیقمش), 77 = ذ, 78 = ف (فاملیا), 97 = لا (لازمه نك) معلومات, 674 = حکومت, 432 kodlarını kesinleştiren Yanya telgrafı.

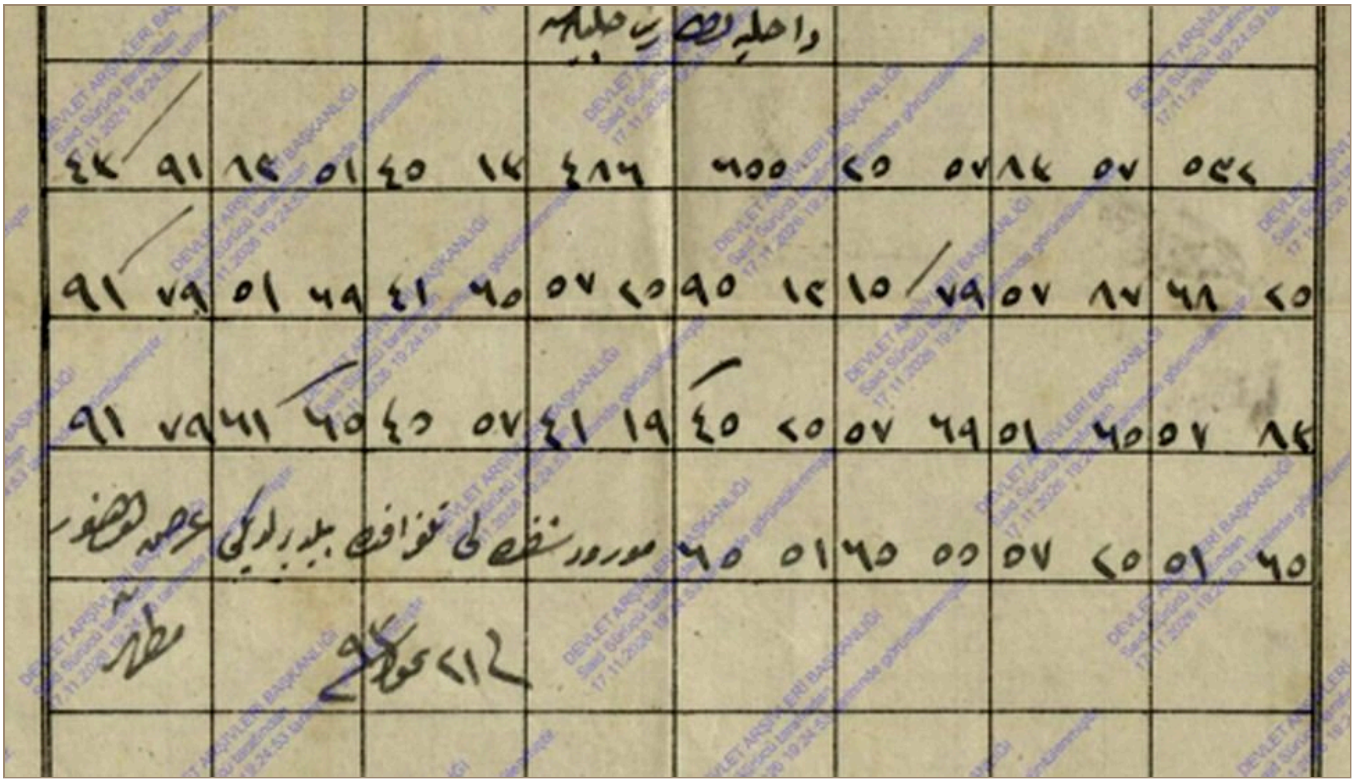
Levha 9 — DH.ŞFR. 109/9 (Kudüs, 17 Mayıs 1293) & DH.ŞFR. 109/47 (Van/Erzurum, 14 Temmuz 1293) — Yafa açıklarında eczâ-yı nâriye (patlayıcı) çıkarmaya çalışan gulet gemisi (447 = قرقول 624 ,= ساحل 494 ,= حوالی) ve Çaldıran sınırına gelen İran askeri (185 = عسکر 554 ,= سوق 486 ,= حدود 419 ,= ایران).

Levha 10 — DH.ŞFR. 109/22 (Bosna Valisi Mazhar Paşa, 31 Mayıs 1293, s. 2 sonu) — 5. Çözümsüz Telgraf — Bihke, Banaluka (99 = ق) ve Travnik sancaklarında eşkıya takibi (165 = اشقيا) ve ordu ikmalinde yararlılık gösterenlerin تلطيفى için 3., 4. ve 5. rütbeden yirmi beş kadar nişanın açık beratlarıyla birlikte ilk posta ile gönderilmesi talebi.

Levha 11 — DH.ŞFR. 109/48 (Mi=3, Bosna Valisi Mazhar Paşa, 15 Temmuz 1293) — 7. Çözümsüz Şifre (Vali Mütalaası) — Hersek Mutasarrıflığı telgrafının altına Vali Mazhar Paşa'nın düştüğü mahlûlsüz şifreli derkenar: Hersek'in fevkalâde ehemmiyet kesbettiği ve Yenipazar ile İşkodra'dan (يكى بازار ، اشقودره) yardım gösterilmezse Nikşik'in ümitsiz (نقشيكك اميدسز) kalacağı.

Levha 12 — DH.ŞFR. 109/55 (Saraybosna / Zemlin Şehbenderliği, 21 Temmuz 1293) — 8. Çözümsüz Telgraf — II. Defter'in Bosna'daki son çözümsüz telgrafı: Sırplıların (542 = صرب) mühimmat (655 = مهمات) sevk edip sür'atle savaşa hazırlanmakta bulundukları (حاضرلنمقده بولندقلری).